

27 ianuarie 2012, Chișinău, nr. _____

Domnului Vladimir FILAT
Prim-ministru al Republicii Moldova

Stimate Doamnă Prim-ministru,

Prin prezentul demers, Consiliului Național pentru Participare (CNP), de comun acord cu Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor din Republica Moldova (AIRM) dorește să atragă încă o dată atenția Guvernului asupra distrugerii monumentelor de importanță locală și națională, ocrotite de stat.

Astfel, vă informăm că Centrul Istoric al Chișinăului, care cuprinde 977 de monumente arhitecturale cu statut de protecție individuală, incluse în Registrul Monumentelor ocrotite de stat (aprobat prin Hotărârea Parlamentului 1531-XII din 22 iunie 1993) este supus unor acțiuni de mutilare fără precedent în istoria Republicii Moldova. În urma inspectării Centrului Istoric al Chișinăului pe parcursul anului 2011, Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor a constatat că peste 25% dintre aceste monumente sunt deja demolate sau se află în proces activ de distrugere. Dacă ritmurile de demolări și deteriorări ale monumentelor istorice vor fi păstrate în continuare și nu vor fi întreprinse măsuri pentru a stopa acest proces, riscăm să pierdem nucleul istoric al Chișinăului.

În Chișinău au fost demolate 82 de obiective cu statut de monument (dintre care 44 au fost demolate în perioada 1993-2006, iar 38 de obiective au fost demolate recent, în perioada 2006-2011). 160 de edificii cu statut de monument protejat din Chișinău au suferit intervenții ilicite, care au prejudiciat grav autenticitatea și integritatea monumentelor și a zonelor lor de protecție. Menționăm, că prin indiferența și inacțiunea factorului uman și a autorităților publice responsabile, 17 edificii se găsesc în proces de ruinare.

Din păcate, în teritoriu situația este de asemenea foarte alarmantă, iar monumentele se ruinează de la o zi la alta prin indiferența și lipsa de responsabilitate a autorităților. În urma monitorizării efectuate de AIRM în perioada anilor 2010-2011 s-a constatat că circa 40 de conace boierești se află în stare de degradare sau degradare avansată, 1 conac a fost demolat (conacul familiei Russo din s. Micăuți, r. Strășeni) – toate aceste monumente de arhitectură fiind de categorie națională, iar 18 biserici de lemn care în anul 1993 au fost incluse în Registrul Monumentelor ocrotite de stat, deja nu mai există.

Printre cazurile de ultimă oră din Chișinău, pot fi enumerate:

1. **Imobil ocrotit de stat pe str. Vlaicu Pârcălab 71 (sec. XIX).** În legătură cu începutul procesului de demolare a imobilului, Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor a sesizat la data de 15 martie 2011 Inspekția de Stat în Construcții și Procuratura. Inspekția a răspuns că a stopat lucrările de demolare, dar în realitate ele au continuat, iar Procuratura a răspuns prin neînceperea urmăririi penale, argumentând lipsa componentei de infracțiune. La data de 22 iunie 2011 imobilul cu statut de monument protejat de stat de categorie națională a fost demolat.
2. Intervenție de degradare a **Centrului istoric ocrotit de stat al Chișinăului și distrugerea imobilului ocrotit de stat pe str. Colina Pușkin 3** (și începutul construcției pe acest teritoriu a unui Complex de blocuri locative cu până la 15 etaje). În rezultat a fost demolat un imobil cu statut de monument protejat de

stat de însemnătate națională (Colina Pușkin 3) și este supus riscului de ruinare imobilul cu statut de monument ocrotit de stat din str. A. Pann nr.19 (Muzeul A. Pușkin și zona lui de protecție), asupra cărui fapt au protestat inclusiv și reprezentanțe diplomatice străine acreditate în Republica Moldova. Totodată, a fost degradată o parte a monumentului ocrotit de stat de însemnătate națională – Centrul istoric al Chișinăului. Pe acest caz Ministerul Culturii a sesizat Procuratura pe data de 15 aprilie 2011, deocamdată fără a primi vreun răspuns.

3. Intervenție degradantă în zona de protecție a **monumentului ocrotit de stat – Capela voluntarilor basarabeni și bulgari (sec. XIX), str. Dimo, 6**. Pe acest caz au fost exprimate proteste oficiale ale reprezentanțelor diplomatice străine. Fără a avea nici un act permisiv (nici pentru proiectare, nici pentru construcție), parohul local a îngrădit un teren de pământ și a început lucrări de construcție a unei biserici noi, afectând grav spațiul verde protejat, dar și zona de protecție a monumentului. Cazul este documentat de Primărie și de Inspekția de Stat în Construcții. Totuși, groapa pentru baza noii biserici este deja săpată, fiind realizată și o parte din fundament.
4. **A fost demolată una dintre clădirile complexului ocrotit de stat a fostei școli de pomicultură și viticultură din Chișinău (sec. XIX) din str. Sarmisegetuza 48**. În februarie 2011, Primăria eliberează un certificat de urbanism prin care se permite proiectarea din contul demolării imobilului ocrotit de însemnătate națională, o clădire nouă cu multe etaje. În luna mai este stopat începutul demolării acestui imobil. Recent, prin judecată, Primăria Chișinău a fost obligată să elibereze firmei proprietare a monumentului o autorizație de demolare a imobilului ocrotit de stat, deși unica instituție competentă în emiterea unor decizii de distrugere a imobilelor cu acest statut este Parlamentul R. Moldova, care a instituit regimul lor de protecție. La 3 noiembrie 2011 clădirea a fost demolată total.

Luând în considerare gravitatea situației și complexitatea factorilor care au condus la creșterea numărului de distrugerii a patrimoniului arhitectural, **Consiliul Național pentru Participare**, prin demersul din 22 iunie 2011 cu nr. 31-2011, s-a adresat Guvernului Republicii Moldova cu solicitarea de a întreprinde acțiunile necesare ce se impun pentru a stopa fenomenul de demolare și degradare a patrimoniului arhitectural istoric.

Trebuie să constatăm cu regret că nu am primit nici un răspuns la demersul nostru. Instituțiile responsabile ale statului nu au intervenit în vreun fel pentru a soluționa problema, iar situația în domeniul protecției patrimoniului arhitectural continuă să degradeze.

Mai mult decât atât, în ultimele zile, Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor – una din puținele instituții care depune eforturi importante și ia atitudine publică pentru stoparea degradării și demolării monumentelor arhitecturale **este ținta unor atacuri din partea Ministrului Culturii, Dlui Boris Focșa, care periclitează buna activitate a Agenției**. Asupra Agenției se exercită presiuni și controale nejustificate care ar putea fi îndreptate spre reducerea la tăcere a acestei instituții și intimidarea angajaților.

În aceste condiții suntem nevoiți să **CEREM REPETAT INTERVENȚIA URGENTĂ** a Guvernului în vederea stopării fenomenului de demolare și degradare a patrimoniului arhitectural istoric, și anume:

1. Excluderea oricărei imixțiuni în activitatea Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor, precum și a acțiunilor care ar intimida activitatea angajaților Agenției.
2. Aducerea prevederilor Planului Urbanistic General al mun. Chișinău pentru partea istorică centrală a orașului în conformitate cu statutul ei de zonă construită protejată de categorie națională.
3. Instituirea prin Hotărâre de Guvern, în consultare cu AIRM și societatea civilă, a unui moratoriu pentru anumite tipuri de intervenții în zona protejată a Centrului istoric al Chișinăului. În pofida moratoriului introdus de către Primăria Chișinău, numai în perioada anului 2011 au fost demolate 9 monumente ocrotite de stat: str. P. Movilă 27B, str. Vlaicu Pîrcălab 71, str. Sarmizegetuza 48/12, str. V. Alecsandri 32, str. București 71, str. Bănulescu-Bodoni 4, str. Armenească 31B, str. Dimo 6, Sciusev 82.

4. Instituirea unei subdiviziuni specializate în cadrul Ministerului Afacerilor Interne – poliția monumentelor, atribuția de bază a căruia să fie gestionarea și monitorizarea situației patrimoniului cultural.
5. Crearea prin Hotărâre de Guvern a Fondului Național de Restaurare a Monumentelor.
6. Crearea unei comisii guvernamentale de anchetă cu privire la investigarea cazurilor de demolare și degradare autorizată a monumentelor de arhitectură (în special pe ultimele cazuri).
7. Inițierea unei anchete publice pe toate cazurile de demolare și desfigurare a monumentelor de istorie și cultură a țării înregistrate în perioada 2006-2011.
8. Împuternicirea Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor cu dreptul de a aplica amenzi, de a emite dispoziții de încetare a lucrărilor de construcție sau/și demolare și de a iniția procese de judecată. (întocmirea proceselor verbale și chemarea în judecată).
9. Elaborarea de către Ministerul Culturii a unui Plan Național de Salvagardare a Patrimoniului Cultural.
10. Adoptarea Regulamentului cu privire la construcțiile și fațadele care se fac în Zona istorică a orașului. Nucleul Istoric al Chișinăului trebuie să fie zonă interzisă pentru experiențe urbanistice. Proiectele de construcție trebuie să se încadreze organic în ambianța istorică și să fie coordonate cu Consiliul Național de Experti pentru protecția monumentelor, din cadrul Ministerului Culturii.
11. Organizarea în cel mai scurt timp posibil a unei Ședințe speciale de Guvern pentru a audia Rapoartele tuturor instituțiilor responsabile. Solicităm să fie audiate în cadrul ședinței următoarele persoane și instituții:
 - Șeful Inspecției de Stat în Construcții pentru a prezenta un Raport de activitate al instituției și să ofere explicații pentru toate cazurile când nu au intervenit la sesizările cu privire la distrugerea prin demolare și desfigurare a monumentelor de arhitectură ocrotite de stat.
 - Ministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor pentru a prezenta un Raport de activitate pe marginea acțiunilor întreprinse de instituțiile aflate în subordine care erau responsabile de a opri distrugerea patrimoniului arhitectural (Serviciul de Stat pentru verificarea și expertizarea proiectelor și construcțiilor, Inspecția de Stat în Construcții, Oficiul Cadastral).
 - Agenția de Administrare a proprietății publice pentru a da explicații pe marginea cazurilor de privatizare a monumentelor culturale care conform legii nu pot fi privatizate (un exemplu fiind privatizarea ilegală care s-a făcut pentru monumentul de importanță națională din str. București 62, Conacul urban Rîșcanu-Derojinschi).

Contăm pe receptivitatea Dumneavoastră și vom fi recunoscători să primim cât mai curând un răspuns la numărul de fax 54-23-38 sau prin e-mail la info@cnp.md

Cu deosebită considerație,

Sorin MEREACRE

Președinte al Consiliului Național pentru Participare

Președinte al Fundației Est-Europene

Ion ȘTEFĂNIȚĂ

Director General al Agenției de Inspectarea și Restaurarea Monumentelor

Str. Piața Marii Adunări Naționale, 1, bir. 362

Tel/fax: +373 22 233159, +373 79 554365